
Antidepressiver – ikke antidepressiva

SPRÅKSPALTEN

ERLEND HEM

erlend.hem@medisin.uio.no

Erlend Hem er instituttsjef ved Legeforskningsinstituttet, professor dr.med. og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Ofte brukes betegnelsen antidepressiva for antidepressive legemidler, men denne skrivemåten er ikke i samsvar med norsk rettskrivning.

Illustrasjon: Eva Bee / NTB scanpix

Antidepressive legemidler kan omtales som *antidepressiver*, men ikke som *antidepressiva* (tabell 1) (1). Feilen er svært utbredt. *Antidepressiva* er til og med brukt som oppslagsord i både Store medisinske leksikon (2) og *Norsk medisinsk ordbok* (3). Hvorfor tar så mange feil?

Tabell 1

Bøyning av *antidepressiv* i samsvar med gjeldende rettskrivning. Bøyingsskjema fra Bokmålsordboka (1).

Entall		Flertall	
Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
et antidepressiv	antidepressivet	antidepressiv	antidepressiva
et antidepressiv	antidepressivet	antidepressiver	antidepressiva
et antidepressiv	antidepressivet	antidepressiv	antidepressivene
et antidepressiv	antidepressivet	antidepressiver	antidepressivene

Antidepressivum, antidepressiva?

Mange tror nok at *antidepressiver* i entall er *et antidepressivum*. Det er ikke så rart. Det heter slik på både dansk (4) og tysk (5), og også på norsk ender mange fremmedord med *-um* (6). Stort sett er dette fremmedord fra latin eller nydannelser etter latinsk mønster. En mulig bøyningsmåte av slike ord er *antibiotikum* – *antibiotikumet* – *antibiotika* – *antibiotikaene*. *Antiseptikum* og *narkotikum* bøyes på samme måte (6). Navn på mange andre legemiddelgrupper ender også på *-a*, slik som *antiadrenergika*, *antiallergika*, *antiarytmika*, *antiastmatika* osv.

Det er derfor nærliggende å anta at dette mønsteret også gjelder for antidepressive medikamenter, slik at *antidepressivum* blir *antidepressiva* i ubestemt flertall. Men dette er altså feil. Entallsformen som står i ordbøkene, er *et antidepressiv*, og derfor blir flertallsformen *antidepressiver*.

Antidepressive legemidler

Antidepressive legemidler kom på markedet i 1950-årene. Odd Lingjærde påpekte i sin klassiske lærebok om psykofarmaka i 1966 at trisykliske antidepressiver til å begynne med ble kalt *thymoleptika* eller *thymoanaleptika*, men føyde til at i dag foretrekkes «den mer treffende betegnelse antidepressiva» (7, 8). Mange leger er derfor opplært til å bruke flertallsformen som ender på *-a*. Opphavet til disse termene var *thymos*, som kan bety 'sinn' eller 'sinnsstemning'. Et thymoleptikum var altså et stemningshevende middel (9, 10).

Tidsskriftet prøvde å rydde opp i dette for snart 30 år siden. Fram til 1992 ble flertallsformen *antidepressiva* brukt også i Tidsskriftet. Da lagde redaksjonen heftet *Skikk og bruk i Tidsskriftet*, blant annet for å bidra til norskspråklig medisinsk terminologi. I denne ordlista står det eksplisitt at flertallsformen er *antidepressiver* – ikke *antidepressiva* (11). Det har vært tilløp til misnøye over denne bøyninga (12, 13), men i både Felleskatalogen (14) og den nyeste utgaven av psykofarmakalæreboka (15) er nå den normrette formen på plass.

Konklusjon

Dersom vi skal holde oss til offisiell norsk rettskrivning, må vi skrive *antidepressiver*, og ikke *antidepressiva*, i ubestemt form flertall. Et alternativ er å unngå problemet ved å skrive *antidepressive legemidler*.

LITTERATUR

1. Antidepressiv. I: Bokmålsordboka. <https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=antidepressiv> Lest 29.6.2020.
2. Hiis H. Antidepressiva. I: Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/antidepressiva> Lest 29.6.2020.
3. Øyri A. Norsk medisinsk ordbok. 9. utg. Oslo: Samlaget, 2011: 65.
4. Antidepressivum. I: Den danske ordbog. <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=antidepressivum&tab=for> Lest 29.6.2020.
5. Hustad T, Reiten H, Ropeid TJ. Stor tysk-norsk ordbok. Oslo: Fagbokforlaget, 2006: 58.
6. Lånord på -um. I: Gundersen D, red. Språkvett. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2001: 229-30.
7. Lingjærde O. Psykofarmaka. Oslo: Johan Grundt Tanum forlag, 1966: 19.
8. Lingjærde O. Psykofarmaka. 5. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2006: 18.
9. Gundersen G, Johannesen B. Apotekerlatin. Oslo: Cygnus forlag, 2004: 14.
10. Malt U. Tymoleptika. I: Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/tymoleptika> Lest 3.7.2020.
11. Skikk og bruk i Tidsskriftet: med ordliste og veiledning for manuskriptforfattere. Tidsskr Nor Legeforen 1993; 113: 22.
12. Reimers A. Ett antibiotika? Flere antibiotiker? Antibiotikaer? Tidsskr Nor Legeforen 2010; 130: 2150. [CrossRef]
13. Ødegaard R. Redaksjonen svarer. Tidsskr Nor Legeforen 2010; 130: 2150. [CrossRef]
14. No6A Antidepressiver. I: Felleskatalogen. <https://www.felleskatalogen.no/medisin/atc-register/No6A> Lest 6.7.2020.
15. Lingjærde O, Aarre TF. Psykofarmaka. 6. utg. Oslo: Cappelen Damm, 2015.

Publisert: 9. november 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.0718

